

KĀ MĀCĪBU PROCESĀ VEICINĀT JAUNIEŠU PILSONISKO LĪDZDALĪBU?

Kāpēc mācību procesā ir svarīgi veicināt pilsonisko līdzdalību? Kā to izdarīt? Kā tas var ietekmēt studentu dzīvi?

**Metodiskais un pedagogu tālākizglītības centrs
Latgales Industriālais tehnikums, 2024**

MĀCĪŠANAS FILOZOFIJAS MAINĀ

Ko es daru kā labs skolotājs...

Kā mācās mani skolēni...

...un kā tādējādi mācās mani skolēni?

...un ko tādēļ daru es kā labs skolotājs?

PILSONISKĀ LĪDZDALĪBA -

būtisks izglītības aspekts, kas veicina jauniešu izpratni par savām tiesībām, pienākumiem un lomu sabiedrībā.

Tās mērķis ir veidot informētus, aktīvus un atbildīgus pilsoņus, kuri spēj efektīvi piedalīties sabiedrības dzīvē un veicināt demokrātiskas vērtības, tā veidojot iekļaujošu un empātisku sabiedrību.

Šī prasme ir īpaši svarīga jauniešu vidū, jo tās attīstīšana ietekmē viņu izpratni par to, kā viņi var ietekmēt un piedalīties vietējos, nacionālos un globālos procesos.

KĀ VEICINĀT JAUNIEŠU LĪDZDALĪBU?

- Rodžera Hārta (Roger Hart) izstrādātās “līdzdalības kāpnes” (Participation Ladder) kalpo kā modelis, lai novērtētu un izprastu jauniešu līdzdalības līmeni dažādos procesos.
- Hārta kāpnes sniedz izpratni par to, kādā veidā jaunieši var tikt iesaistīti lēmumu pieņemšanā, sākot no manipulācijas līdz pilnvērtīgai līdzdalībai.
- Jāuzsver, ka ikviens pakāpiens šajā modelī ir svarīgs, un katram skolotājam jāizvērtē savu studentu iepriekšējā pieredze un zināšanas, lai saprastu, kurš varētu būt viņu nākamais pakāpiens ceļā uz kļūšanu par aktīvu un līdzdarboties gatavu jauniešu. Galvenais ir censties iedrošināt studentus pilnveidoties, lai viņi nekļūtu par pasīviem skolotāju ideju izpildītājiem.
- Šis modelis palīdz projektā īstenotājiem ieraudzīt, cik lielā mērā studenti tiek iesaistīti projektu plānošanā un īstenošanā. Iepazīsties ar līdzdalības kāpnēm un padomā, vai ir iespējams studentus iesaistīt vairāk!

Hārta līdzdalības kāpņu soļi

Manipulācija
(Manipulation)

Dekorācija
(Decoration)

Formalitāte
(Tokenism)

Norīkoti, bet informēti
(Assigned but
informed)

 Konsultācija
(Consulted and
informed)

 Pieaugušo iniciatīva,
vienlīdzība lēmumu
pieņemšanā (Adult-
initiated, shared
decisions with
children):

 Studentu iniciatīva
un virzība (Students-
initiated and
directed)

 Studentu iniciatīva,
vienlīdzības lēmumu
pieņemšanā
(initiated, shared
decisions with
adults)

MANIPULĀCIJA (MANIPULATION)

Šajā solī studenti tiek izmantoti kā izkārtnes, lai atbalstītu pieaugušo intereses un ieceres. Studenti, iespējams, uzzina par šo aktivitāti pēdējā brīdī un nespēj neko ietekmēt un faktiski nepiedalās lēmumu pieņemšanā.

DEKORĀCIJA (DECORATION)

Jaunieši tiek izmantoti kā dekoratīvs elements pasākumos, projektos vai iniciatīvās, kur viņi nav informēti par to patieso mērķi. Studenti ir klātesoši un piedzīvo aktivitāti, taču viņi nav aktīvi lēmumu pieņemšanas dalībnieki un pieaugušie neslēpj, ka izvirzītie mērķi nav jauniešu pieņemti.

FORMALITĀTE (TOKENISM)

Jauniešiem tiek dota iespēja izteikt savu viedokli, taču viņu ietekme uz galīgajiem lēmumiem ir ļoti ierobežota vai neesoša. Piemēram, skolotājs jautā studentiem viedokli par aktivitātēm, bet neņem to vērā, ja tas neatbilst skolotāja plānam. Vai tiek veikta formāla aptauja, lai atspoguļotu to rezultātos un procesa norises gaitā, neieviešot nevienu no studentu piedāvātajām aktivitātēm/risinājumiem.

■ ■ ■

NORĪKOTI, BET INFORMĒTI (ASSIGNED BUT INFORMED)

Studenti piedalās projektos vai aktivitātēs, un viņi tiek pilnībā informēti par savu lomu un darbībām, tomēr viņu līdzdalība ir ierobežota un lēmumi jau ir pieņemti iepriekš. Skolotājs ir radījis ideju, saplānojis visu procesu un izklāstījis, kā visi kopā nonāks līdz gala produktam. Lai gan jaunieši var piedāvāt savas idejas un pieņemt kādus lēmumus, tomēr skolotāja lēmumi tiek uzskatīti par svarīgākiem.

KONSULTĀCIJA (CONSULTED AND INFORMED)

Ar jauniešiem konsultējas par projektu un tā uzlabojumiem; viņu viedoklis tiek ņemts vērā, taču galīgos lēmumus pieņem skolotāji.

PIEAUGUŠO INICIATĪVA, VIENLĪDZĪBA LĒMUMU PIEŅEMŠANĀ (ADULT- INITIATED, SHARED DECISIONS WITH STUDENTS)

Skolotāji rada projektu idejas, taču studenti aktīvi piedalās lēmumu pieņemšanā. Tiek sadalīta atbildības, lomas, uzdevumi.

STUDENTU INICIATĪVA UN VIRZĪBA (CHILD- INITIATED AND DIRECTED):

Studenti paši rada ideju projektam,
plāno un uzsāk tā īstenošanu.
Skolotāji nodrošina atbalstu un
ievirzes, lai projekta saturu
saskaņotu ar mācību programmu.

STUDENTU INICIATĪVA, VIENLĪDZĪBAS LĒMUMU PIEŅEMŠANĀ (INITIATED, SHARED DECISIONS WITH ADULTS)

Studenti un pieaugušie kopīgi uzsāk, plāno un īsteno projektus, daloties atbildībā un lēmumu pieņemšanā vienādās daļās. Galvenie ideju radītāji ir studenti.

***Atgriezīsimies pie jautājumiem:
Kāpēc mācību procesā ir svarīgi veicināt pilsonisko
līdzdalību? Kā to izdarīt? Kā tas var ietekmēt
studentu dzīvi?***

Integrējot Harta līdzdalības kāpņu principus, skolotāji kļūst par pētniekiem, var nodrošināt, ka mācību procesā tiek respektētas studentu idejas un iniciatīvas, vienlaikus veicinot viņu attīstību par aktīviem un līdzatbildīgiem sabiedrības dalībniekiem. Tādā veidā piedāvā elastīgu pieeju, kur studenti, piedaloties dažādos līmeņos, var izmantot savas zināšanas un prasmes, lai īstenotu reālus un sev nozīmīgus projektus, kas ietekmē viņu kopienu un sabiedrību kopumā.

Skolēnu līdzdalība eTwinning projektos

Pilsoniskā līdzdalība ir būtisks izglītības aspekts, kas veicina skolēnu izpratni par savām tiesībām, pienākumiem un lomu sabiedrībā.

 eTwinning / Sep. 5

Prezentācijas izveidē izmantoti eTwinning vietnē pieejamie materiāli.

Prezentācija veidota canva.com